

Vrouwen steken de grens over vanuit Slowakije richting de plaats Berg in Oostenrijk. Dat land heropende vorige week de grenzen.

FOTO: JOE KLAMAR/AFP

kije heeft anders dan de andere Visegrád-landen de euro, en de nieuwe premier Igor Matovic, is meer bezig met de strijd tegen corruptie in Slowakije dan met buitenlandse zaken.

En dan is er Polen. Premier Morawiecki noemde de Brusselse voorstellen 'een goed vertrekpunt'. Dat de Commissie veel meer geld dan eerder voorzien wil verdelen via het 'Rechtvaardige Overgangsfonds' noemt hij 'heel goed nieuws'. Dit fonds moet lidstaten helpen als ze bijvoorbeeld hun energieproductie en -consumptie willen vergroenen. Polen zou zo met Europees geld zijn kolensector kunnen hervormen.

Morawiecki had eerder gezegd dat de coronacrisis 'een nieuw Marshallplan voor Europa' nodig maakt. Hij wees erop dat de aangepaste Europese meerjarenbegroting ook meer geld bevat voor de posten landbouw en regionale ontwikkeling, waar Polen traditioneel veel van profiteert. 'Ik ben hier heel blij mee', aldus de premier.

Polen kan volgens berekeningen op zo'n €63,8 mrd aan subsidies en leningen voor economisch herstel rekenen; €37 mrd hoeft het land niet terug te betalen.

De Visegrád-landen zijn dus verdeeld. Dat is geen verrassing, zegt Havelka. 'Zeker in West-Europa zien mensen dit als een stevig blok. Dat is een beetje een erfenis van de migratiecrisis in 2015, toen de Visegrádlanden dezelfde visie hadden. Maar het is helemaal geen stevig blok, het is een losse samenwerking'.

Ook economisch verschillen de vier landen sterk van elkaar, zegt hij. 'Als je naar Tsjechië kijkt, dat zit bijna op het Europees welvaartsniveau, en het is nog net geen nettobetaler aan de EU-begroting.'

Dat ook Hongarije in het kamp zit dat de voorstellen afwijst, is volgens Havelka meer gebaseerd op 'binnenlandse politieke overwegingen dan op economische ratio', denkt hij. Premier Orbán stelt zich immers doorgaans op als criticus van de EU. 'Maar Hongarije is net als Polen een grote netto-ontvanger van Europees geld.'

Dat blijft ook bij de huidige voorstellen van de Europese Commissie zo. Analisten in Boedapest denken dat Orbán's harde woorden ook deels een signaal zijn dat Boedapest zijn huid duur wil verkopen.

In de wetenschap dat verdeeldheid hun positie er niet sterker op maakt, hopen de Visegrádlanden donderdag hun plooiën glad te strijken tijdens een top in het Tsjechische Letnice. Een week later praten de EU-regeringsleiders voor het eerst over het herstellepakket. Zoals de kaarten nu liggen, lijkt de discussie uit te draaien op een 'ieder-voor-zich-exercitie'.

Europese herstelmiljarden verdelen Midden-Europa

De discussie over het herstellepakket voor de Europese economie lijkt uit te draaien op een nieuwe confrontatie tussen 'spaarzame' landen tegenover zuidelijke lidstaten. Maar wat vinden landen in Midden- en Oost-Europa?

Han Dirk Hekking
Amsterdam

'Dit is een rode lijn voor ons. Het is onmogelijk aan mensen uit te leggen dat het 'arme' Slowakije Griekenland zou moeten compenseren, dat we geld moeten geven voor Griekse pensioenen en salarissen. Onmogelijk.'

Deze woorden van toenmalig premier Robert Fico van Slowakije uit 2015, over mogelijk nieuwe steun voor Athene, on-

derstrepen hoe Slowaakse kiezers destijds dachten over solidariteit jegens collega-euroland Griekenland. De Grieken waren rijker dan de Slowaken, en toch moesten de laatsten bijspringen. De Slowaakse regering kwam er zelfs door ten val.

De coronacrisis is anders dan de eurocrisis, maar het gevoel van toen is toch een beetje terug. Het herstellepakket voor de Europese economie van €750 mrd komt voor een fiks gedeelte terecht bij

de door het coronavirus zwaar getroffen EU-lidstaten Italië en Spanje. Daarover klinkt gemor in lidstaten in Midden- en Oost-Europa, zoals Hongarije, Tsjechië, Bulgarije en Litouwen.

Het meeste rumoer komt uit Praag. 'De criteria voor het herstellfonds zijn speciaal toegesneden op lidstaten die zich qua schuld, begrotingsdiscipline of werkloosheid niet verantwoordelijk hebben gedragen', zei de Tsjechische premier Andrej Babis vorige week bij een ontmoeting met zijn Slowaakse ambtgenoot Igor Matovic.

Tsjechië is kritisch over de systematiek voor toerekening van gelden uit het herstellepakket. Landen met een lage structurele werkloosheid kunnen minder claimen dan lidstaten waar van oudsher veel meer mensen zonder werk zitten, Spanje bijvoorbeeld, waar de werkloosheid zelfs in tijden van hoogconjunctuur rond de 14% bleef.

Dat geldt niet voor Tsjechië. 'Zelfs na maanden van coronacrisis ligt de werkloosheid hier rond de 3%', zegt onderzoeker Vit Havelka van denktank Europeum in Praag. 'Vóór de crisis kampten wergevers met een tekort aan personeel. Ze hebben mogelijk wel banen geschrapt, maar dat waren functies die niet bezet waren.'

Sowieso houden economen rekening met een na-ijleffect. De Tsjechische economie is nauw verbonden met de Duitse, die zware schade oploopt door de coronacrisis. 'Als Duitsland niest, heeft Tsjechië

griep', citeert Havelka een economische wijsheid in Tsjechië. 'Maar ik neem aan dat het nog maanden gaat duren voor de werkloosheid stijgt.'

Daar houdt het herstellepakket geen rekening mee. Reden voor premier Babis om felle taal uit te slaan. En hij is niet de enige binnen de Visegrádgroep, vier Midden-Europese EU-lidstaten die zich graag als één blok aan Brussel presenteren. De Hongaarse premier Viktor Orbán noemde de verdelingssystematiek bij het herstellplan 'absurd en pervers'. Wat is de zin van het pakket, vroeg Orbán zich af, 'als het meer geld geeft aan rijke dan aan arme EU-lidstaten?' Het voorstel van de Europese Commissie, zo zei hij, deed hem instinctief huiveren.

Tsjechië en Hongarije tegen, wat doen de andere Visegrád-landen? Slowakije lijkt zich gematigd in de discussie op te stellen. 'De Slowaakse regering is tamelijk pro-Europees', zegt Havelka. 'Slowa-

Er klinkt gemor in Midden- en Oost-Europa over de coronasteun aan zuidelijke landen